

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homili-||arvm Sive Sermo-||num doctissimi uiri loh. Eckij
ad-||uersum quoscunq[ue] nostri || temporis hæreticos,||
super Euangelia || de tempore || ... Tomvs ...**

... à Pascha usque || ad Aduentum,|| ...

Eck, Johannes

1534

VD16 E 292

Domi. XVI. post pent. Eua[n]. Nemo pot[est] duobus do. Mat. 6 Homiliæ
tres

urn:nbn:de:hbz:466:1-35259

tionem ueritatis contra suos errores, absolutionem quoque de peccatis, ut sic emundati iuxta regulam fidei Christianæ, priori inserantur restituanturque dignitati. Quamuis enim dominus errantibus omnibus posset per spiritum sanctum emittere ueritatem, uult tamen audiri prelatos & doctores ecclesiæ in doctrina Christianæ professionis, sicque fideles suos in multa humilitate confirmari. Id adeo in S. Paulo quoque cernimus, qui tamen euangelium suum neque ab homine, neque per hominem suscepit, & tamen eundem deus misit ad Ananiam, ex quo disceret quidnam sibi factum opus esset. Unicus autem ille qui reuersus est, Christianos bonos significat, qui inter blasphemias Iudæorum & hæreticorum uoces magna uoce CHRISTVM confitentur, laudant & celebrant, sine intermissione gratias ei agentes, atque genua illi sua curuantes, quum interim mali retrorsum tantum in terga cadant, sicut de sequacibus Antichristi dicit Iacob: Fiat Dan coluber in uia, & cerastes in semita mordens ungulas equi, ut cadat ascensor eius retro. Salutare tuum expectabo domine. Ita uos quoque charissimi, licet uideatis mundum iam penè uniuersum lepra hæresum & errorum perdite corruptum, quando leprosi non sunt se spiritualibus exhibere prelati, sed eos contemnunt & spernunt, at tamen confidite, spem habete firmam, ut det deus ijs quoque finem. dicite cum

Sala. 1

Actus. 9

Gene. 49

Iacob: Salutare tuum expectabo domine. Id adeo cito & propere nobis largiatur miserator & misericors dominus, Amē.

DOMINICA XVI.

A FERIIS PENTECOSTES
EVANGELIUM

Matth. VI.

NN v

Lucę. 16

Lucę. 11.

Lucę. 12

Lucę. 13

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: **N**emo potest duobus dñis seruire. aut em unū odio habebit, & alterū diliget: aut unū sustinebit, & alterū cōtemnet. **N**on potestis deo seruire & mammonæ. Ideo dico uobis, ne solliciti sitis animę uestrę qđ mā ducetis, neque corpori uestro quid induamini. **N**ōne anima plus est quā esca, & corpus plus quā uestimentum? **R**espicite uolatilia cęli, quę non serunt neq; metunt, neq; congregant in horrea, & pater uester cęlestis pascit illa. **N**ōne uos magis pluri estis illis? **Q**uis autem uestrum cogitans potest ad hęcere ad staturam suam cubitū unum? **E**t de uestimentis quid solliciti estis? **C**onsiderate lilia a gri quomodo crescunt, non laborant, neq; nent. **D**ico autem uobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est, sicut unum ex istis. **S**i enim scēnū a gri quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, deus sic uestit, quāto magis uos modicę fidei? **N**olite ergo solliciti esse, dicentes: **Q**uid māducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? **H**ęc enim omnia gētes inquirūt. **S**cit enim pater uester quia his omnibus indigetis. **Q**uærite ergo primum regnū dei & iustitię eius, & hęc omnia ad hęcienur uobis.

HOMILIA I.

DEhortari nos hoc euāgelio uult dominus ab auaritia, curis superfluis & inordinato amore bonorum temporalium, idēq; ea de causa, cum multa iā praeclara docuisset discipulos suos, & inter cætera monuisset thesauros esse colligendos in cælis, ne quis sibi proponeret & hic & in cælo se thesauros comparaturū, adiunxit: Nemo potest duobus dominis seruire. atq; quos intel ligat dominos, ipse exponit, cū ait: Nō potestis deo simul seruire & mammonæ. At nos iam textum adgrediamur: Nemo potest duobus dominis seruire. Voluit hic dominus permouere nos, ne tyrannide auaritiæ nos superari sinamus. & addit causam: Quoniam diuitiæ multæ manus ar mant latronum & furum, neq; pauci sunt quorum uitæ infidias ipsæ struunt diuitiæ. Altera porro ratio est quod diuitiæ animum hominis obcæcant. Et hæc quam nunc in manibus habemus causa tertia est, q̄ per auaritiam geminum quis incurrit malū: alterum, quia cui dominari illi lum oportebat, ei seruit, iuxta illud poeta: *Homily lib. 1. eptoræ ad Iulianum.*

Imperat aut seruit congesta pecunia cuiq;.

Altera, qm̄ sic cultrū dei deserit, cui modis omnibus alijs neglectis seruire oportebat, idēq; ille probat per hanc cōmunem theoricā & animi conceptionē: Nemo pōt duobus dominis seruire. s. aduersantibus sibi inuicē & repugnantibus, atq; contraria imperantibus, quādo. n. unū quid homo est, in duo diuersa diuidere se quō poterit: iuxta illud **1. Corin. 10** Pauli, Non potestis simul participare mēsa domini & demoniorum. & alibi, Quæ participatio iustitiæ cū iniquitate: quæ societas luci ad tenebras? quæ conuentio Christo ad Belial? Quod si autem domini inter se contrarij nō sint, fieri pōt ut quis pluribus seruiat dominis, in sua cuique ordinatione, sicut Paulus de coniugato dicit, q̄ sit diuisus, cum curam gerat mundi huius, & tamen seruire ille potest deo tempore suo, quoniam & bonum coniugij ex Christo est. Quisquis autē se omnino scindere uolet in dominia, alterius utiq; domini gratiam amittet, sicut si quis nimium inordinate suam diligeret uxorem. Præcipue autem hic dñs de deo loquitur & diabolo, cui Paulus q̄q; iubet **Ephē. 4**

Chrysost.

Theoph.

1. Corin. 10

2. Corin. 6

1. Corin. 7

Ephē. 4

locum dari non debere. Atqui Papæ, Imperatori, magistratibus legitimis seruire quis bene potest simul cum deo, quomodo & magistratus à deo est, & ab eo legem habet, sicut subditus ipse. Si autem magistratus aduersa præciperet legi diuinæ, tunc sane dicere possent subditi: Nemo potest duobus dominis seruire. Et huiusmodi quidē magistratus deo aduersantes habuerunt Iudæi, iuxta illud prophetæ: Domini possederunt nos absq̄ te, tantum in te recordemur nominis tui. & deinceps, Facti sum⁹ sicut in principio, quando non dominaberis nobis, & nomen tuum non inuocabatur super nos. Nemo potest duobus dominis seruire, seruire inquam proprie, sicut Paulus dicit: An nescitis quoniam cui exhibuistis uos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiam? Et tamen sicut de duobus dominis diximus, deo & diabolo, ita de omnibus aduersarijs intelligi debet, puta de uirtutibus & uitijs, de rebus cælestibus & terrenis, & de uera gloria & honore inani. 2. Idipsum quoq̄ quod duobus dominis seruire nemo possit, iam porro dominus certa ratione confirmat.

Isaie. 26.
Isaie. 36

Roma. 6

Chrysof.

Augustin.

Psalm. 138
Habac. 1

Aut enim unum odio habebit, & alterum diligit: aut unū sustinebit, & alterum contemnet. Quod Chrysostomus ait esse prioris sermonis uelut cumulationem quandam, quodq̄ ibi declarare uoluerit dominus non tantum aliquid quem duobus dominis seruire non posse, sed & alterum odio habere & contemnere eum oportere. Augustinus hic bene expendit uerba illa & dicit, q̄ prior pars sic intelligatur: Alium odio habebit, diabolum; hunc autem diligit, deum. At cur in altero membro dicit, sustinebit aut contemnet, & non ut prius, diligit uel odio habebit? Eo nimirum, q̄ ad diabolum hoc pertinet, quē sustinent mali: & quamuis eum sequantur, non tamen diligunt. Quis enim est qui diligit diabolum & sequaces eius? de quibus etiam David ait: Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi. Et Habacuc de diabolo dicit: Horribilis & terribilis est, ex semetipso iudiciū, & onus eius egrediet. Quod igitur nemo diligit diabolum, proprie id hic exprimit dominus, & dixit: Sustinebit illū, siquidem ferre diabolum, seruire & uelle placere ei, uere onus magnū & graue est.

¶ Sic ergo qui suæ prauæ inseruit concupiscentiæ & a-
 uaritiæ, sane durum peruersi domini sustinet imperium,
 cuius rei exemplum tale præbet Augustinus: Si quis ardē
 ter deperiat domini alicuius ancillulam, quid non susti-
 neat obsecro, etiam durissimum domini iugum toleratu-
 rus, dummodo ipsam non deferat? Ita hic cum illicitas a-
 mat homo uoluptatum turpium illecebras, diaboli submi-
 nistras, seruit utiq; durissimam etiam seruitutem apud di-
 abolum, ipsumq; interim non diligit tyrannum, tamen
 tolerans operarium suæ perditionis. Et rursus non dicit
 alterum, pura deum, odio habet, sed contemnet. proprie
 enim loquendo, deum nemo odio habet, quia bonū sum-
 mum & altissimum. mali autem cum à mala sua concupi-
 scentia superantur, deum contemnunt, dum mandata ei⁹
 non seruant, dum misericordiæ ipsius nimium tribuunt,
 qd̄ facere nemo debet, iuxta illud: Ne addas peccatum pec-
 cato, & ne dixeris, Misericordia dei magna est, & ipse mi-
 sererebitur multitudini peccatorum meorū. quoniam mi-
 sericordia & ira statim declinant ab eo, & ira illius respi-
 cit sup peccatores. Tantaq; est in puniēdo acerbitas ipsi⁹,
 ut naturalibus etiā ramis nō pepercerit, quin & ipsi con-
 fracti sunt propter infidelitatē suā. Atq; hoc est qd̄ dicit
 dñs: Alterū cōtemnet, s. deum, quē odisse nemo potest.

Augustinus

Ecc̄i 5

Roma. 11

¶ Diceret autem: Intellego iam quidem, q̄ h̄sc̄e uerbis
 docere uult dominus, omnes qui peccant, grauiter conte-
 mnere deum. Quid ergo q̄ sacræ etiam nobis testantur li-
 teræ, malos quoq; odisse deū? ait enim David: Superbia eo-
 rum qui te oderunt, ascendit semper. Quo uerbo uult ille
 dæmones malos duo semper committere peccata: alte-
 rum, quia deum odio habent: alterum, quia superbi sunt;
 & elati aduersus eum. Respondetur ad hoc: Quandoqui-
 dem creaturis omnibus esse dat deus, & quicquid habent
 boni, nulla creatura odisse ipsum potest in sua natura si-
 ue substantiā, cum sit bonum summum. (ratio mali, est ra-
 tio odibilis, sed ratio mali non est in summo bono) Quā-
 do autem dominus noster iudex est, cuiq; retribuens pro
 merito suo, fit sic ut mali dum iustitiā odere & iudicium;
 dicantur odisse deū, nō in sua essentia, sed tm̄ in operati-
 one, q̄ eos affligit. Et ideo dixit hic dñs, q̄a alterq; cōtēner:

psalm. 73

Hinc sequitur omne peccatum contemptum esse dei, quoniam contemptus dei bifariam intelligi potest: specialiter, ut cum quis recordatur domini cui obedire debebat, neque tamen facit, quod peccatum sane magnum & graue est aduersus deum. Deinde considerari potest contemptus ut operi coniunctus est, estque in omni transgressione siue peccato. & dicitur etiam contemptus interpretatiuus, qui peccatores omnes contemnunt deum, unde dicit per Dauidem: Profecisti sermones meos retrorsum. & per Naïam: Filios

Psalm. 49 educaui & exaltaui eos, ipsi autem spreuerunt me. quamobrem etiam Dauid opprobrium & contemptum à se auferri petijt.

3. **E**x prædictis iam porro cõcludit dominus dicit: Non potestis deo seruire & mammonæ. Mammona, inquit Augustinus, apud Hebræos diuitiæ appellari dicuntur, & congruit illi Punicum. Nam lucrum Punicè mammon dicitur. Mammonæ igitur quisquis seruit, ei seruit, qui uitio sui peccati præpositus est rebus terrenis, dicitur ideo à domino princeps mundi huius. Quem quicumque sustinere & ferre cogitur, onus sane fert ponderosum & molestum, quoniam concupiscentiis irretitus est & inuolutus, atque diabolo subiectus. Curate igitur, ne uos concupiscentias honorum temporalium superare sinatis, uobis seruiant illa, non uos eis. Audiat hoc auarus, audiat qui censet uocabulo Christiano, non posse se diuitiis simul & Christo seruire. Atqui nõ dixit ille tamen, qui habet diuitias, sed qui seruit diuitiis. nam qui diuitias expendit ut dominus, non seruit eis. Abraam, Loth, Iob, Dauid, alijque plures sexcentis, diuitias quidem habuerunt, sed eis non seruiuerunt. Auarus autem seruit illis, dum ubi expendendæ sunt, non distribuit: & ubi accipiendum est, non accipit. Cuiusmodi homo erat iste, de quo Sapiens inquit, Est

Matth. 12 & aliud malum quod uidi sub sole, & quidem frequens apud homines: Vir cui dedit deus diuitias & substantiã & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus quæ desiderat, nec tribuit ei potestatem deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus uorabit illud. Hoc uanitas & magna miseria est. Serui mammonæ sunt omnes, qui superfluas curas gerunt, magisque solliciti sunt de rebus temporalibus

Ecces. 6.

ternis, cum tamen moneat Sapiens, ne quis sollicitus sit nimis de bonis iniquis. Pulchrum est quod Augustinus dicit aduersus hæresim Pelagianorum, contendentium diuites non posse saluari, nisi uenditis omnibus, sequantur Christum: Diuitiæ si desint, non quarantur per mala opera in mundo: si autem adsunt, per bona opera seruentur in celo. Animum uirilem & Christianum nec debet, si accedant, extollere: nec debent frangere, si recedunt. De diuitibus aliàs dicturi sumus plura.

4. ¶ Quando uniuersalis & cõmunis hæc regula est, neminem posse dominis duobus seruire, sollicitè animo p̄cipiat omnis Christianus & caueat, ne animũ inducat suum duobus dominis uelle seruire, quod si sibi sumserit, errabit utiq; se simul & animam suam perditurus. Non desunt iam, qui cum ecclesiam laudant catholicam, tamẽ interim eis adrident etiam ista, quæ neochristiani nostrates & Lutherani recens adinuenerunt, quod quicunq; faciunt, peccant sane, eo q̄ ecclesiæ simul & hæresi seruire nõ possunt. diuisi enim sunt hæretici. apud Christum autem unum est necessarium, pura sancta & concors unitas. siquidem ibi dominus unus, una fides, baptisma quoq; unum est, deus unus & dominus omnium, qui est super omnes, per omnia & in omnibus uobis, inquit Paulus. Milites isti & ministri Pilati pepercerunt tunicæ incõsurili Christi, quã qua frõte audebis tu dissuere & sartũ hæresis infuere? non decet cõsuram esse eã, nec quicq; in ea sarcire exoticũ & aliunde petiũ. Sic Elias dixit ad populũ Israel: Quousque claudicatis in utraq; partẽ? Si dñs deus uester est, sequimini eũ. Sin autem Balaam, sequimini & illũ. nõ respõdit autem populus ei uerbũ. Ita nunc quoq; dico uobis de ijs, qui una ferẽ, qd aiũt, fidelia parietes duos dealbare nituntur, nã & ipsi occini põt illud. ¶ Ut quid claudicatis in utraq; partẽ? Nemo põt duobus dominis seruire. Vel, n. ecclesia catholica solidũ & uerum habet scripturæ intellectu, quod si ita est, sequimini ipsam: uel hæretici habent, & sic quoq; eos audite & sequimini. Atq; tu hic interim circut spice diligenter, unde intellectum illum porius peras, ubi magis quæras q̄ penes spõsam Christi ecclesiã, quæ colũna est & firmamentum ueritatis.

Ecc. 5.
Epl. 8.

Chrysost.

Luc. 11

Eph. 2

Johan. 19

3. Reg. 18

Eph. 5
1. Tim. 3

¶ **Dices:** Atqui & neochristiani uolunt & contendunt, penes se esse ecclesiā. Sane est & inter eos ecclesia, sed ista quam odisse se iam olim professus est **Dauid**, ecclesia iniquorum malignantium, hoc est, in malitia ardentium. Noua ista hæc ecclesia est quæ erigere nunc conatur, neque fuit antiquus, neque diuertit ecclesia ad latibula & conciliabula hæreticorum, sed per immensum late mundum diffusa est, sicut præclare iam olim etiam **Augustinus** obiecit **Donatistis**, contendentibus penes se tantum in **Aphrica** esse ecclesiam. aliter autem deus pater **Christo** promisit: **Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possidionem tuam terminos terræ.** Ubique ergo amplam illam **Christi** hæreditatem, magnam scilicet **Christianorum** inueneris congregationem, nõris ibi esse **Christum** & euangelium eius. Ne itaque duobus dominis seruire coneris, **Christo** serui, & non hæreticis. Sed audire uideor obgannientem hic mihi neochristianum, & dicentem: Nunc quoque in multis regionibus **Christiani** sunt usque ad finem mundi. Audio, sed quo ore tu infringes illum **Psalmi** locum, quem utique nolens uolens cogeris fateri esse uerissimum? Atqui quod adeo deficit fides, uirio sit peccatorum nostrorum. sic enim uidemus **Sarracenos** totam occupare **Aphricam**, in qua diceceses fuere plures trecentis, **Aegyptum** quoque & **Arabiam**. sic **Turca** minorem **Asiam**, **Græciam** totam, & **Bulgariam** cum omnibus adiacentibus regnis possidet. Quæ omnia eo fieri creduntur, quod nunc appropinquant tempora **Antichristi**. sed & quod ex **Turcæ** & **Soldani** tyrannide maneat reliquum in nostris iam regionibus, hæretici suo iugo subiiciunt. Et sic quidem impleri oportet prophetiam illam **Iohannis**: **Mulier** fugit in solitudinem. ecclesia sancta uel infidelium & insultibus hæreticorum pressa adeo deficiet, ut recte **Christus** ipse de nouissimis istis temporibus dixerit: **Cum uenerit filius hominis, putas ne quod inueniet fidem super terram? Et uos itaque in Christo dilectissimi, ne quid moueamini ab istis neochristianis, quin potius hæc Christi theoricam siue regulam communem sedulo attendite: Quia nemo potest duobus dominis seruire, ne claudicetis, sed Christo adhærete & ecclesie illius, atque retribuatur ille tandem uobis æternæ gaudia uitæ. Amen.**

Psalm. 25

Augustin.

Psalm. 2

Apoc. 12

Luc. 12

HOMILIA SECUNDA 3V-

per Euangelio eiusdem
Dominicæ.

Insanabile in multis & incurabile uitium auaritię me-
dicari uolens summus noster medicus Christus, reme-
dium præscripsit generale, quoniam nemo possit du-
obus dominis seruire, deo & mammonæ. Vbi communis
eo morbo laborantium querela moueri solet: Atqui cura
& sollicitudine hic opus est, quibus uescamur, uestiamur,
& liberos nostros enutriamus. Huic hæc iam porro occur-
rit dominus, dicens: Ideo dico uobis, quasi diceret, Si repul-
sam à deo pati non uultis, ne sitis solliciti animæ uestræ
quid manducetis. Ergo, inquit Hieronymus, quod omni-
bus natura tribuit, & iumentis ac bestijs hominibusq; cõ-
mune est, huius cura non penitus liberamur: sed hoc no-
bis iniungitur, ne de cibo solliciti simus, siquidem in sudo-
re uultus nostri pane nobis uescendum est labor nobis præ-
cipitur, & sollicitudo prohibetur. Sane ibi Hieronymus è
medio tollere conatur rudem & stupidum istum intelle-
ctum eorum, qui ex ijs uerbis Christi laborẽ recusare uel-
lēt. Id ipsum quoq; Theophylactus insinuat, quum ait: Nõ
expedit omnia operari, sed seipsos totos curis tradere &
negligere deum, hoc est quod prohibet, quoniã & agros
colere oportet, & uitæ curam habere. Sed sollicitum esse de
rebus temporalibus, neglectis supernis & celestibus illis,
maioresq; in ijs mundanis quàm deo diuinisq; collocare
fidutiã, per fas nefasq; corradendis bonis inhiare, nec quic-
quam pauperibus impendere, honori quoq; & cultui dei
desse, ea demum est sollicitudo quæ hic prohibetur. Vnde
& David inquirit: Diuitiæ si adfluant, nolite cor adpone-
re, hoc est, in eis nolite confidere, deo & pauperibus illius
neglectis. Quinimo qui diues est in marsupio, horreo, &
cui uelut clausum possidet arca Iouem, adhuc tamen pau-
per sit spiritu, multaq; possidens sit tanquam nihil habes.
Quomodo qui omnibus abundant diuitijs, adhuc tamen
pauperes esse bene possunt, de quibus dixit dominus: Bea-
ti pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Hierony.

Sene. 3

Theoph.

Psalm. 62

2. Corin. 6

Matth. 5.

OO

E quorum numero & David fuit, cum diceret: **Agens** sum & pauper, sicut omnes patres mei. Et hoc est quod p
hibet dominus, non ut nemo diuitias habeat, sed tantum
inanem & nimiam uetat sollicitudinem.

Siquidem diuitem esse, in se malum non est, cum sit
ingens donum dei, modo diuitijs quisq; suis bene utatur.

Eccles. 5

Ecce. n. dicit Sapiens, **O**mnino homini cui dedit de^o diuitias
atque substantiam, potestatemq; ei tribuit ut co medat ex
eis, & fruatur parte sua & lætetur de labore suo, hoc est,
donum dei. En duo hic commemorantur dei dona, diui-
tem esse, & diuitijs pro necessitate sua uti. Ita si quis bona
conscientia & honore integro sine iniquis contractibus,
usuris & furtis relinquit liberis suis necessaria uitæ, bene
facit, neq; mala illa sollicitudo, sed bona prouidentia,

3. Cori. 12.

iuxta illud **P**auli: Quoniam parentes liberis suis thesaur-
os debent colligere & relinquere, non filij parentibus
& alibi, **Q**ui non gerit curam de suis, maxime domesti-
cis, fidem negauit, & infideli deterior est.

1. Tim. 5

Huiusmodi le-
ue sollicitudo & pia est, & ex officio parentum exhibetur
liberis. nam qui ipsi bona sua omnia perdunt, decoquunt
& abliguriunt, quorum tamen bonam partem hæredita-
rio a parentibus suis perceperunt, interimq; dicunt. Age
si filius me^o unde uiuat habere uolet, comparet ipse filij,
nonne pessime loquuntur, & peius adhuc in eo faciunt.

Aut si baculum & peram ad mendicitatem filio tuo tenuerit
quis, en uideris sane quid rei tractaturus, quantum inde
boni sit habiturus. Rursus qui filios suos nimium arde-
ter amant, & ideo corradunt undiq; cuncta per fas & no-
fas, iniquis contractibus circumueniunt homines, defra-
dant, imponunt simplicibus, mentiuntur, furantur, rap-
unt, decipiunt fictitijs literis, ulnis, mensuris, aut pond-
bus falsis, & omnibus quæ in animum hominis incidere
possunt, ut sunt in huiusmodi imposturis committentes
dis argutuli, pessime faciunt, gravissime peccant, nimiam
que rerum temporalium curam gerunt, qd hic pro habent
dñs. Idē iudiciū est de om̄ibus parcis nimiumq; tenacibus
iuxta illud **S**apientis: **A**uarus nō implebitur pecunia. **E**cce
amat diuitias, fructum non capiet ex eis. **I**d a deo multum ob-
tingit, ut inter summas diuitias multum tamen egant.

Eccles. 5

¶ Est alia infirmitas pessima, quam uidi sub sole: Diuitia conseruata in malum domini sui. Perierunt enim in afflictione pessima. Generauit filium qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic reuertetur, & nihil auferet secum de labore suo. Maximus hic & miserimus est morbus, de quo alias plura. Nunc satis sit indica se quantum displiceat deo cura nimia bonorum temporalium. Caeterum est quod hic uobis curiosos nonnullos ob oculos ponam. Nonne putas nimium cura gerere rerum temporalium, qui pro sustentatione earum etiam cultui dei non parant, eum quoque ipsum evertunt, ceremonias diripiunt, neque ferunt uel faculam & lucernam accendi ad altare domini, uel aras ornari, uel templa extrui, uel uestes sacratas conficere, ubi quicquid impenditur, nimium eis uidetur, pauperibus haec, inquit, cum Iuda, dare satius fuerat. Et tamen hoc faciunt non in gratiam pauperum, sed in contumeliam ecclesiae & blasphemiam Christo. Quasi uero dominus deus qui pascit omnes uolucres in caelo, pisces in mari, & homines brutaque in terris, pauitque hactenus multis millibus annorum, nunc egere coeperit, & amplius non habeat unde det nobis, quo cultus sui simul & pauperum curam habeamus. Profecto enim si nos cultum diuinum & ceremonias sedulo obseruaremus, rerum omnium affluentiam haberemus undique.

¶ Obijciunt isti. Quid opus est domino lucernas accendere, qui antea cuncta conspiciunt? sumptus hic inutilis est, pauperibus magis impendendus. Atqui hoc argumentum diaboli est, quod iam olim etiam Iuda persuasit & indidit, quando Magdalena preciosis unguentis pedes domini oblineret, ita ut odore tota impleretur domus, indignari coepit ille & dicere: Ut quid perditio haec? poterat enim uenundari trecentis denariis & dari pauperibus.

Ecce quoniam & Iudas misericordiae fucum praetexit, sicut nunc neochristiani faciunt, quo & plebem sibi conciliant, uolentes detrachere gloriam deo, malitiae suae praetextum proponunt de misericordia pauperum, meraque ista interrim impletas est, siquidem in ciuitatibus eorum plures sunt pauperes, quam unquam fuerint. Namque quem cuique terminum praescribunt, ea contentum ipsum esse oportet, quod

tenue satis est, nisi turpe & inhonestum negocium & simul tractare nōrit. Qui poterat ante circuire, & undecūque ex proximis fratribus necessitatē suā postulare, nunc urgetur ut maneat domi, ubi nil ei nisi esurire, algere & egere fortiter licet. Atqui & euangelista Iudam testatur hoc dixisse, nō quod curam magnam gereret pauperum, sed quia fur erat & marsupium gestabat. Quod in hunc quoque diem fieri solet, ut neochristiani ex censibus ecclesiasticis, cœnobiorum altarumque præbendarum redditibus incallescere cupiūt, sicut Iudas. Idē utinam non esset, quod facile de omnibus fidei articulis conveniremus. Et ego dico eis loco dei, quia bona illa ex spiritualibus diripiunt, simul etiam secum deuorabunt ista priora temporalia, sicque uno interitu peribunt. Si autem eis dominus ita misericors esset, ut primo statim initio affligeret eos, ut

2. Mach. 3. liodorum, qui cum uellet splendidum Hierosolymæ templum spoliare, multis uerberibus percussus concidit, neque quod instituerat perfecit, utique aliter se res haberet. Antiochus quoque ascendit in Ierusalem, & ingressus templum cum magno fastu, aureum altare & candelabra diripuit, aurum, argentum, omniaque templi ornamenta abstulit.

Quæris quem sortitus sit exitum? Ecce præceps de curru lapsus, adreptus est à dolore diu uiscerum, ita ut de corpore impij uermes scaturirent, odore etiam illius & fœtore exercitus grauaretur, tandemque in monte miserabili morte uita functus est. Alchimus qui templum prodiderat, paralyticus factus est, ita ut uerbum loqui non posset, & inde in magnis doloribus mortuus est. Achaz cum ex thesauro templi pecuniam abstulisset, misissetque regi Assyriorum, idololatra impius demortuus est.

¶ Rex Balchazar temulentus iam ad ferri sibi præcepit uasa templi aurea & argentea, & uidit manum scribentē in pariete, quā scripturam quum exposuisset Daniel, tertia nocte misere occisus est. Multæ gentium testantur historia, quomodo Crassus Romanus templum Hierosolymitanum spoliavit, neque multo post cum omni Romanorum exercitu prostratus est turpiter. Brennus præfectus exercitus Germanorum Senonum, Galliam, Italiam, ipsamque

adeo Romam deuicit, cum autem primum templum Dei

Daniel. 5.

Josephus.

Trogus Pom.

phici adgressus esset, mōs terræ motu collapsus, bonam exercitus sui partē perdidit, ipseq; tandem saucius semet interfecit. Rex Persarum potentissimus **Aerxes** quum miser quosdam, qui idem illud templum Delphicum spoliarent, omnes isti missi imbribus & fulminibus perierūt. Possent id genus historiæ penē innumeræ hic referri, qui bus tamen recensendis breuitati studens supersedeo. tantum hæc breuiter commemorare libuit, unde constaret rapinam istam ecclesiasticam non manere impunitam. si ergo deus raptores istiusmodi hic non punit, illic cruciatibus affliget æternis.

¶ Sed ad hoc quoq; respōdere oportet, quod dicit neochristianus, non indiget luminib⁹ deus qui antea cuncta perspicit. Sane non ille, sed nos indigemus. siquidem inutile esse non potest, quod in honorem & gloriam dei uentis exhibetur. Ecce enim in ueteri testamento præceptum habebant Iudæi à domino de holocaustis, quæ sacrificia erāt honestissima, sicut & primo loco ante omnia alia in Leuitico describuntur, habebantq; propriū altare ad ea paratum. Quæ si tu eo dices fuisse inutilia, quod cōburebantur, neq; in usus pauperum cōueriebantur, quorum utiq; plures etiam tunc in Iudæa fuerunt, errabis turpiter reprehēdere uolēs opera eius, qui iustus est in omnibus uis suis. Magis adhuc blasphemus est, qui mandata & legem ipsius iudicat, carpit, damnat, dicens: Ad quid hæc profunt? an non putas magnam hinc tibi sperandam esse utilitatem, cum dominum deum tuum honoras & colis? Dicit inq; Nō indiget lumine deus. Sane quando ipse lux uera est, quæ illuminat omnē hominem. Et uidit ille utique ab æterno in ueteri testamento sicut in nouo, atque illic tamen præcepit iugem ignem in templo foueri continuo à sacerdote. Qui ignis cui obsecro luxit? cui profuerit totos dies ardēs, nisi q̄ hoc sic uoluit deus? Quod si ergo iugiter arsit ignis ille in ueteri testamēto, lucēs in templo isto antiquo, in quo tantum erant uirga Aaron, tabula Mosaicæ & panes propositionis siue facierum, pudeat te uecors & insanum caput indignari ex succenso coram uenerabili corporis Christi sacramento. Sic, sic olim præcepit dominus parari candelabrum magnum ex auro pu

Ca. Marc.

Leuit. 1
Exodi. 38

Leuit. 6

Johan. 1

Leuit. 6.

Exodi. 25

- ro cum uiolis & floribus. atq; in eo lampades septem cum
singulis emunctorijs, quæ semper uesperis accenderentur,
Leuit. 24 arderentq; usq; ad mane ex oleo nobilissimo. Non eo uti
que fecit hoc dominus, q̄ noctu non cerneret ipse, sed ta-
men in honorem suum impendi illud sibi uoluit, Iudæis
ad exercitium, nobis uero in eruditionem & significatio-
nem mysteriorum. Adhuc aut̄ clamat neochristianus, ceremo-
niæ hæc tantum sunt ueteris testamenti, quæ iam in nouo
penitus sunt sublata, sicut apostoli in primo concilio de-
Actu. 15. clarauerunt, proinde mittenda sunt ista externa omnia, &
in spiritu & ueritate nobis adorandus deus. Verum quidē
Iohan. 4. est q̄ ceremoniæ & legalia ueteris testamenti nos non ob-
ligant, neq; illa omnia eo hic adduxim⁹. siquidem nos sa-
crificia nostra non exurimus, nec iugem ignem fouemus,
neq; candelabra nostra ex auro puro sunt cōfecta, sicut p̄-
Roma. 15 cepit dñs Moysi: sed qm̄ omnia q̄ scripta sunt, ad nostrā do-
ctrinā scripta sunt. & quis illis in ueteri testamēto in figu-
1. Corin. 10 ris contingebant omnia, scripta tamen ea q̄ sunt ad no-
stram emendationem. Docemur itaq; hic inutile non eē
quod honori diuino impenditur, sicq; istos erroris sui ar-
gui, dum inutile hoc uocant & ad pauperes omnia refer-
runt (quamuis fucato tantum prætextu id ipsum turpiter
mentiuntur) non ualentes ne aspicere quidem cultum &
honorem dei promoueri: sed meruūt ad tantam inopiam
reductum esse dominum, ut pauperes suos fouere amplius
non possit, nisi cultu sancto dei abolito: neq; interim co-
gitant. neq; uident quantis sumptibus extructum sit ma-
gnificum illud templum Salomonis in Ierusalē, & tamen
1. Re. 5. 26 illum adeo ditauit deus & abundare fecit, ut tantum esset
2. Re. 5. 20 Hierosolymis argenti quantum lapidum, tantumq; cedri
quantum lignorum quæ crescunt in syluis, ita ut nec pa-
rem ullum habuerit regem sibi in gloria & diuitijs, quas
dedit ei dominus. Quamobrem Christus hic illum præ-
Matth. 6. cipue commemorat in euangelio: Considerate lilia agri
quomodo crescunt. non laborant, neq; nent. dico autem
uobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua cooper-
tus est sicut unum ex istis. Hæc uos quoq; percipite animo,
quod nullus unquam rex tantum impendit cultui diuino
sicut in dedicatione templi dicitur) ideoque rursus largi-

ter adeo eum donavit dominus gloria & diuitiis, ut nul-
lum unquam regem alium. Omnes igitur qui cultum diu-
inum impedire conantur, sub prætextu pauperum, nimium
curiosi sunt & solliciti de rebus temporalibus, quod hic
vetuit dominus. provenit autem istud ex diffidentia qua-
dam in deum, quasi ille non posset victum nobis necessari-
um suggerere, quo colere possemus & honorare deum
sufficenter, sicut & illi in veteri testamento fecerunt, & ma-
iores quoque nostri superioribus seculis semper etiã in no-
uo sancte observarunt.

¶ Ego porro consilium eis salubrius dedit etiam nõ
rogatus, audiant modo: Quando tantum amas pauperes,
ipsis bene adeo vis & cupis, age noli per hoc tamen ge-
quam cultus detrahare diuino. Male perit, quicquid inde
detrahitur, sed de parce in ipso, ne tantum porites, ne tam
magnifice uestiaris, ne ita luxuries rebus omnibus, conu-
uiscis, apparatu nimio, luxu denique toto, qui inter neochri-
stianos dici non potest quam profusus sit & abundas, ut
interim frigeant sacra, quod quis obsecro bona ratione
uel ferat uel commendet? Deterius adhuc & grauius pec-
cant, qui etiã aliena diripiunt, ut habeant quod dent pau-
peribus, eos uolo qui redditus cœnobiorum, præbendarum,
fraternitatum & anniuersariorum turpiter recipiunt sub
prætextu pauperum. Misera ea sane eleemosyna & frigi-
da est, quæcumque ex alienis bonis erogatur. Quod si quis
bonus uir & pius anniuersarium instituit, ultima hac sua
uoluntate fretus, ratusque eam nõ esse immutandam, irru-
is ecce tu scelerate & sacrilege tibi que usurpas, quod cul-
tus diuino impensum erat. Quis unquam audiuit talia? fur-
ta & rapinas huiusmodi quis uidit unquam? Ecce hic uos
appello neochristiani, quando rerum omnium ex scriptu-
ris testimonia requiritis, date & hic scripturam mihi, qua
ratione liceat ex alienis bonis eleemosynam facere. Con-
trarium nos docet ille Thobias, qui filium suum erudiens subiunxit:

Eleemosy-
na Neo-
christiano-
rum.

¶ De tua substantia fac eleemosynam, & noli auertere fa-
ciem tuam ab ullo paupere. In quod hic dicitur bene cõ-
sidera, De tua substantia, nõ ex bonis alienis cœnobiorum,
præbendarum & anniuersariorum. sic Salomon inquit,
Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur. de panibus

Thobie. 4
Prove. 3.
Prove. 12

enim suis dedit pauperi. Ecce de panibus suis, non ex panibus fraternitatum. Quod iam neochristiani superbi inflati de suis eleemosynis, inanis est gloriatio ex bonis alienis, cum quibus, uideant, ne sua quoque quae habent propria, depereant. Sed audio, non est fides tanta apud neochristianos Thobiae & Salomoni ut persuadeantur, insu per quoque ex nouo testamento requirunt testimonia. In

Luc. 12.

Christum iubentem uendere nos quae possidemus, & hinc dare eleemosynam. Non praecipit ille hinc aut isthinc petere nos quae demus pauperibus & metere quae non seminauimus, sed nostra nosmet uendere bona & distribuere in eleemosynas pauperum. Neochristiani autem ex bonis alienis tantum liberales esse cupiunt erga pauperes. At haec iam dicta sufficiant super eo quod iubet dominus, nos non nimium esse sollicitos de uictu temporali. Atque hinc tam salutari doctrinae Christi aduersantur neochristiani omnes, qui uel avaritiae studio, uel alia perdita opinione cultum diuinum negligunt, contemnunt, impediunt, solum pauperum praetextentes necessitatem. Verum hoc quidem est, quod si necessitas rara foret, ut alia uia uel captiui ex manibus hostium redimi non possent, uel infirmi ad sanitatem redire, tunc sane bona ecclesiastica in eiusmodi

Lib. 2. off.

di usus conuerti liceret, autore etiam Ambrosio: Quando constat ueteres patres, si quando pecunia carebant, etiam

S. Pauli.

seipsum uendidisse, ut eo precio captiuos ex manibus infidelium redimeret, quomodo sanctus Paulinus episcopus Nolanus semet fertur in seruitutem redegit, ut filium uiduae cuiusdam redimeret, dante ei testimonium etiam

Gregori.

sancto Gregorio. Neque tamen eo necessitatis adhuc reddi si sunt neochristiani, quamobrem etiam cura & solitudine illa minus opus habent pro temporali uictu pauperum. Nos iam Christum oremus, ut gregem suum defendat ab incursum Turcarum, & erroribus peruersa docentium, eos autem qui iam aberrarunt, per gratiam suam ad solidam uerae fidei integritatem reducat. Amen.

HOMILIA TERTIA ET ULTIMA

super eodem

Euangelio.

Dominus nos ab avaritiæ studio conatur hoc euāgelio deterrere, eo quod duobus nō possumus seruire dominis, deo & mammonæ: ideoque nobis etiam iubet non esse sollicitos animæ nostræ, quid manducemus. Quæ uerba Augustinus uult non ita crasse intelligi debere, quasi quis non possit & debeat uictum sibi procurare decentem, & laborare in æstate, unde transigat hyemem. id enim hominis esset nimium pigri, cuiusmodi quædam Salomon relegat ad formicam, ut discat ab ea prudentiam, dicens: Illa quum non habeat ducem neque præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies? quando conserges de somno tuo? Quom ergo ait dominus, Nolite solliciti esse, non hoc dicit, ut ista non procurent, quantum necessitatis est, unde uiuere queant honeste, sed non ut ista intueantur, & propter ista faciant quicquid in euangelica prædicatione facere iubentur. Gemina itaque sollicitudo est, altera prouidentia, quæ nec suffocat, neque impedit obseruationem rerum cælestium, cuiusmodi curam habuit Paulus, multum sollicitus existens de pauperibus. habuit & Martha, dum domino pararet cibos perquam sollicita. Et habere illam debent prælati omnes super familiam suam & subditos, atque adeo quilibet uir bonus curare debet, ut honeste & pacifice uiuat cum uxore. Sic omnis prælatus sollicitus est de subditis suis, sicut ait Paulus: Qui præest in sollicitudine. & alibi, dum enumerat quæ sit passus, Instantia, inquit, mea quotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum.

Quid quod Christiani omnes solliciti esse debent seruire unitatem spiritus in uinculo pacis? quam sollicitudinem si neochristiani quoque habuissent, non ita se segregassent ab unitate ecclesiæ. Altera porro multum nocua est sollicitudo, qua sollicitus quis est in malo, sicut isti duo senes in decipienda Susanna fuerunt. ea fit, si quis nimium sollicitus existens de rebus temporalibus, plane obliuiscitur eorum quæ diuina sunt & cælestia. Huiusmodi sollicitudo recte suffocans dicitur, quia suffocat rotamque submergit mentem hominis. Auarus enim si quid orare uult, statim subit animum illius cogitatio uenditionum & empti

OO V

De here.

Prouer.

Augustin.

Glossa.

Gala. 2.
Luc. 101. Tim. 5
2. Corin. 7
Roma. 12.
2. Corin. 12

Eph. 4

Daniel. 13

onum suarum: si missam parat audire aut confiteri, subito cogitat de bonis suis, quæ eum non patiuntur quicquid boni facere. **Q**uam durum & graue est istis prædicare, quoniam non suscipiunt præ multitudine curarum, quas de diuitiis gerunt. **A**c proinde dixit dominus: Semè istud quod inter spinas cadit, significare eos qui audiunt quidem uerbum dei, sed tamen cura mundi huius & fallacia diuitiarum suffocant uerbum illud, ideo ista cura hic prohibetur in uictu & uestitu.

2. **D**octrinam porro hanc suam salutarem dominus prudenter confirmat & probat, eo quod anima plurius sit quam cibus, & corpus præstantius indumento. quasi dicere uellet: **Q**ui maiora præstitit, utiq; & minora præstabit, sine quibus uiuere non possumus, cibum & uestem. **S**unt qui per animam ipsam intelligunt uitam, siquidem anima cibo non indiget in se, sed tantum ad uitam corporis, sicq; anima uelut retinaculum alimentum istud corporeum est. **D**iscamus hinc & cognoscamus nos animam & corpus habere à deo, sicut mater illorum septem Machabæorum confessa est, dicens: **N**escio qualiter in utero meo apparuit

Hierony.

Augustin.

2. **Mach. 7.**

Hierony.

Psalm. 8.

Augustin.

fitis. **N**eq; enim ego spiritum & animam donauit uobis & uitam, & singulorum membra nõ ego ipsa compegi. **S**ed enim mundi creator, qui formauit hominis natiuitatem, quicq; omnium inuenit originem. **D**einde quoq; id probat utrunq; alimentum quidem autum, uestitum autem illi, p. posito exemplo, & ait: **R**espicite uolatilia cæli, non serunt neq; metunt, & pater uester cælestis pascit illa. **S**unt quidam, inquit Hieronymus, qui dum uolunt terminos patris excedere, & in alta uolitare, in ima merguntur, uolatilia dicentes esse angelos, cæterasq; in ministerio dei forritudines, quæ absq; cura sui, dei alantur prouidentia. **S**i hoc ita est ut intelligi uolunt, quomodo sequitur dictum ad hoies, **N**õne uos magis pluris estis illis? **A**tq; nos in natura non superiores angelis, sed inferiores & aliquatim immunitus sumus ab illis. **S**implex itaq; hic sensus suscipiendus est, quod dominus dum ex sua prouidentia uolucres pascit, quarum anima corruptioni obnoxia est, quãto magis homines pascit, qui animas habent immortales: quia utique rationale animal sicut est homo; sublimius ordinatusq;

est in rerum natura, quam irrationalia. Triplicem autem hic curam indicat dominus, quæ pro cibo haberi solet, quæ ferritur, metitur & congregatur in horrea. Quæras quæ uolatilia proposuerit dominus, & non alia animalia, quæ & ipsa neque ferunt nec metunt. Respondet Ambrosius, Volucres propter uarias cantiones quas edunt, magis con-

ferrunt uiris spiritualibus quam cæteras beluas terræ, iuxta illud Davidis: **Quis dabit mihi pennas ut columbæ, & uolabo & requiescam?** Deinde eo etiam fortassis commemorare uoluit dominus uolatilia, quod eorum cibus magis uagus & dissectus est, quam aliorum animalium. quamobrem natura eis plumas & alas addidit, quibus facilius uictum sibi comparat. Quum ergo uiuant sine cura, multo magis idipsum etiam hominem facere decet. Ad hæc uolucres non ira conferunt frumenta in cibum, ut formicæ & quædam alia. Nemo tamen hinc excusationem sumat suæ ignauiæ, quasi ideo serere nolit aut metere, quoniam nemo sine labore uiuere debet, iuxta illud: **In sudore uultus tui uesceris pane tuo & istud Iob, Homo ad laborandum nascitur, sicut auis ad uolandum.** Grauius inuehitur Augustinus aduersus eos, qui ad cœnobita curant, & cucullam sibi iniici sinunt, eo tantum ne laborent. sicq; ait. **Qui ueniunt ad professiones seruitutis dei ex uita rusticana, & ex opificum exercitio & plebeio labore, si quo minus operentur, excusari non possunt. Nulli enim licet, ut in ea uita ubi sunt senatores laboriosi, sicut opifices ociosi: & quod ueniunt relictis delicijs suis, quæ fuerat p̄diorum dñi, ibi sint rustici delicati. cõcordat in regula sua Chrysostomus. Quo illud ostendit, quod corpus ipsum nõ tã alimonia sui crescat, quã prudentia creatoris. Ideoq; & Paulus, qui ipse quæq; manibus suis laborauit, dicit: **Qui nõ laborat, nõ māducet. Neq; tñ laborẽ hũc intellige rustico & crasso more, quã si cuiq; laborandũ sit manibus. Quisq; laborare debet uel corporaliter uel spũaliter, uniuersaliter aut specialiter. Magistratus administrationi ciuili incumbunt, qui iura dicunt & æquitati præsumunt, bonos præmijs donant, malos supplicijs adficiunt. Spirituales quoque multum & duriter laborant, dum orant, cantant, legunt, contemplantur. Et hic non uetat laborem dominus, sed suffo-****

Ambrosio.

Psalm. 14

Gene. 3

Job. 5
Augustin.2. Thess. 2
1. Corin. 4
Actu. 18.

cantem istam sollicitudinem prohiber. Hæc itaq; illa probatio domini est: Quando volucres cæli dominus pascit circa omnem earum curam, quâto magis homines, dicitur **Iob**, Quis preparat corvo escam suam, quâdo pulli eius clamant ad eum uagientes, eo q̄ non habeant cibum?

Iob. 38

¶ **Coruus** (auctoribus **Physicis**) pullos suos dum prodierunt, non uult agnoscere pro suis, ita zelotypus magnus est. nam dum eos uidet albos, purat ipsam aliunde eos cõcepisse. sicq; nec coruus quicquã cibi eis suggeri sinit, neq; ipsa audet subministrare usq; in nonũ diem, erũpentibus paulatim plumis nigris. Tunc enim tãdem uidet ille pullos sibi similes fieri: itaq; permittit eos pasci, cũ interim istis nouem diebus continuis pulli coruorum cælitus pascantur, iuxta illud **Dauidis**: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

Psal. 146.

3. ¶ **Adhuc** amplius argumentũ suum confirmat dominus in hunc sensum: **Ut maxime multũ sollicitus sit homo quispiam de uictu suo, tamen hic non sufficit nisi per gratiam dei.** Quo ostendit dominus, auctore **Chryso- stomo**, quia corpus ipsum nõ tam alimonia sui crescat, quã providentia creatoris, quasi diceret, **Non ex humana cura longitudo & proceritas corporis humani prouenit,**

Chryso- st.

Augustin.

1. Corin. 3

multo minus igitur uestitus, quoniam qui dedit augmentum, dabit & uestimentum, uerusq; adeo omnium auctor est dominus, siquidẽ neq; qui plantat, est aliquid, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat, deus. Et sicut iam supra constat maui dominus animam seu uitam hominis pluris esse q̄ escam, ita nunc probat corpus pluris esse q̄ indumentum, inquit **Hieronymus**. Nam de uestimento quid solliciti estis? respicite & considerate lilia agri, quomodo crescant, non laborant, neq; nent. Et recte lilia præ alijs floribus proponit, quoniam in altum excresecunt, candida sunt & boni odoris, quo bene significatur corpora sanctorum, quæ sublimia erũt & excelsa, beneq; munda & fortis odoris, sic

Osee. 14.

Cant. 2. 4.

Chryso- st.

Oseas ait, **Israel germinabit sicut lilium.** liliorum autem plurima sit in libris **Canticorum** mentio. ¶ **Chryso- stomus** porro hic querit in hunc modum: **Quid nobis ex auibus non pauum proposuit aut cygnũ, uel ex pecoribus agnum? Quia scilicet utrũq; cumulum**

uoluit exaggerationibus atollere, & ab herbarū scilicet uil-
 lirate, quæ tanto tamen adornatur decore, & ab illius pul-
 chritudinis dignitate, quæ splendet in floribus, minus em̄
 exquisite uestis ambitum depreciaret, si ei non ornata so-
 lum, uerum etiam animata præponeret. **¶** Et maxime autē
 in se uiles sint flores, quanto tū pulchriores sunt Salomo-
 ne etiam in omni gloria sua: fuit siquidē ille potentissi-
 mus simul & sapientissimus rex Iudæorum, sicut & nos
 superiori homilia ostendimus, & ipse de se profitetur, di-
 cens: Magnus effectus sum & præcessi omnes sapiētia, qui **Eccles. 1**
 ante me fuerunt in Ierusalem. Præcipue autē magnificus
 fuit Salomon in uestimentis, adeo ut etiam regina Saba
 admirata sit preciosas uestes seruorum suorum. **2. Reg. 10**

¶ Ait itaq; dominus, Si fœnum agrī, quod hodie est, &
 cras in clibanū mittitur, deus sic uestit, quanto magis uos
 modicæ fidei: Ecce quā uilipendit iam flores, quos tamē
 tantopere exornat & uestit deus: dum etiam fœni uocat,
 quod quā uile sit quis nescit? labore enim non indi-
 get, cum hodie sit & cras in clibanum missum pereat igni.
 Ecce inquam uile hoc quantum exornat deus: quā pul-
 chre sua providentiā uestit? **¶** Quis itaq; hominem non ue-
 stiat? sed quōd istos uocat homines modicæ fidei, eo facit,
 quōd deo nō confidunt etiā in certissimis promissionibus
 eius. **¶** Cōtrā maximæ fidei fuit Abrahā, in qua adeo con- **Roma. 5**
 firmatus est, ut dederit gloriam deo, perfectusq; scierit, q̄
 quicquid promisit deus, potens sit ipse etiam facere & ex-
 hibere. sequitur inde, quō omnia potenter tum admini-
 strat, tum provideat deus, eo q̄ uoluntas suā omnipotēs
 est, adeo ut illi resistere nemo queat. **¶** Nemo itaq; tam sit
 sollicitus, ut dicat: Quid māducabimus? quid ue bibemus?
 quibus operiemur? ea enim cogitant ethnici, rati hominē
 ad aliud nō esse creatū, nisi ut hic uiuat ad tempus. **¶** Nō
 ne siamus similes. cogitemus potius, quā miraculose fo-
 uerit & sustentārit dñs Iudæos in deserto manna & uolā-
 tibus cæli, ita ut nec uestimenta eorum, nec calceamen- **Deut. 29**
 ta fuerint detrita quadraginta annis. **¶** Quomō nōrit ille **Chrysost.**
 quō nos creauerit, nō sinet utiq; ut in hac parte deficiā-
 mus, mō secundum ipsius uoluntatem uixerimus. **¶** Scit pa-
 ter noster quibus indigeamus antequam petamus. **¶** Quō

enim pater filiorum suorum obliuiscatur? Ethnici autem qui nescio quam sibi per somnia fingunt fortunam diuinitatem, neque uident, nec expendunt deum uniuersalem rerum omnium curam gerere & sollicitudinem, sicque solliciti sunt.

4. ¶ Egregio ad extremum epiphonemate concludit hoc euangelium dominus, dicens: Primum querite regnum dei & iustitiam eius, atque omnia adicientur uobis. Hoc ergo bonum nostrum est regnum dei & iustitia

Augustin. illius. Id ipsum concupiscere debemus, finis enim noster est, propter quem facere omnia debemus, & ideo etiam

Hierony. primum omnia querere, sine quo uiuere non possumus. Pulchre obseruauit hic Hieronymus quod illa discernant, illud enim nolite solliciti esse, de carnali cibo & uestimento accipere debemus, ceterum de spiritualibus cibis & uestimenti semper debemus esse solliciti.

Chryso. ¶ At quid tandem est regnum dei? inquit Chryso- mus, remuneratio utique bonorum operum, & iustitia illius uia est cultus diuini, qua itur ad regnum. Quando igitur homo recogitat regnum dei, gloriam sanctorum, oportet eum amore gloriae illius etiam festinare ad regnum, aut certe formidine poenae, ut iste ait, odisse malum. Et hic ait Augustinus, manifestissime ostendit non

Augustin. haec esse adperenda tanquam talia bona nostra, ut propter ipsa debeamus benefacere, si quid facimus, sed tamen esse necessaria. Nemo praedicare debet, ut edat: sed potius, ut praedicare possit, edere. Merito quoque dicit dominus, Primum querite regnum dei, quod nihil eo prius, nihil debeat esse antiquius. Et sane inique faciunt, qui deum aut sanctos suos inuocant propter bona temporalia, uel ut ab hoc aut illo custodiantur morbo praecipue ac primaria (ut aiunt) intentione. Quid enim hoc aliud est quam quod proverbium habet, Currus bouem trahit: primum querendum est regnum dei, primum pete gloriam sempiternam, dona & gratias animae. Inuoca sanctos, uti apud deum tibi impetrent felicitatem & salutem, quam ipsi iam possident. Verum tamen hoc est quidem per accidens, & ut maiori tutela peruenire queamus ad salutem, possumus etiam petere temporalia a deo, & a peculiaribus

sanctis orare conseruationē à certis morbis, & Mariam cōmuniter de omnibus. Sic namque & Iacob orauit peritq; liberari de manu Esau, & Iezechias pro sua aegritudine plorauit ad dominum: & David non semel rogauit se eripi manu hostium. In ultimum tamen hæc omnia finem tendere debēt, quia in gloriam dei & salutem animarum nostrarū: nemōq; adeo infirmus petere debet, ut ex morbo liberetur, si sit cōtra salutem animæ suæ. Vide parte tertia in die sancti Sebastiani.

Gene. 32.
Mat. 28

¶ Audiant hæc auari, qui sua tantum curant temporalia, neglectis missis, post habitis conctionibus & omni cultu diuino. Quod non faciūt piij & ueri Christiani, sed primum quarunt regnum dei, cultum illius non negligunt, sperantes satis bonorum daturum esse eis deum, iuxta illud Davidis: Iunior fui, etenim senui, & non uidi iustum derelictum, neque semen eius quærens panem. Cuique pio non subtrahit temporalia deus, quæ aliās adijcere tantum solet uelut auctaria: ideo enim proprie hic dixit, Hæc omnia adijcientur uobis, non dabuntur, ne quis cogitet hæc temporalia uera bona esse, si conferantur æternis. atque ideo iubet nos æterna tantum quærere.

Diceres, Atqui oramus omnes, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Orare autem pro aliquo quid aliud est quàm sollicitum esse? Verum quidem est quod panem petimus quotidianum nobis dari, idq; ex mandato & doctrina CHRISTI, sperantes quia si coluerimus deum & seruerimus illi sedula oratione nostra, daturus ille nobis sit uictum necessarium. Sed hoc nullam in se habet sollicitudinem, dum deum oramus pro pane quotidiano. Hic enim curam & sollicitudinem prohibet dominus in crastinum, hoc est, in longa tempora. Et tamen dum apud Matthæum panem petimus quotidianum, etiam super substantialem illum petimus, & spiritualem cibum animæ.

¶ Vos itaq; charissimi admonitos sedulo uolo, ne sumatis hoc uobis, ut conemini duob; dñis sũire, sed unij Christi secundū institutionem ecclesiæ suæ sanctæ, deinde ne solicii nimium sitis de rebus temporalibus, suffocantes

orationem, omnemq; pietatem uestram, elemosynas quoque & omnia opera bona. Deus enim sua sapientia bene omnia prouidet, suaq; omnipotenti uoluntate perficit cuncta. Primum itaque querite regnum dei, & omnia necessaria adicient uobis. querite & iustitiam eius, opere complentes quicquid fide tenetis, atq; iuxta illud Petri:

2. Petri. 1. O fratres charissimi, satagite ut per opera uestra bona certam uocationem uestram faciatis, quoniam regnum dei eorum est, qui ad hoc sunt electi: ad id autem peruenimus per iustitiam, quam hic nobis largiatur deus in terris, ut per eam ad regnum suum perueniamus in caelis. Amen.

DOMINICA DE

CIMA SEPTIMA POST FERIAS

Pentecostes, euangelium

Luce VII.

4. Reg. 4.

In illo tempore Ibat Iesus in ciuitatemque uocatur Naim, & ibant cum eo discipuli eius & turba copiosa. Cū autē appropinquaret portae ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae. & haec uidua erat, & turba ciuitatis multa cum illa. Quam cum uidisset dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli fle